

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์รายการแข่งขันชิงรางวัลทางโทรทัศน์” นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของรายการแข่งขันชิงรางวัลที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ และนำเสนอผลการวิจัยโดยการนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

แหล่งข้อมูล

1. รายการแข่งขันชิงรางวัล เลือกศึกษาเฉพาะรายการที่ยังคงออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ในช่วงปี พ.ศ. 2537 เนื่องจากปัจจุบันรายการแข่งขันชิงรางวัลต่าง ๆ มีภาวะการแข่งขันสูง ผู้ผลิตรายการต่างก็พยายามสร้างสรรค์ และผลักดันรายการของตนให้เป็นที่นิยม และชื่นชอบของผู้ชม ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2537 จึงเกิดรายการใหม่ๆ ขึ้นมากมาย สำหรับรายการแข่งขันชิงรางวัลที่ศึกษานี้ จะต้องเป็นรายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์แม่ข่ายที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานในเชิงพาณิชย์ อันได้แก่

- สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3
- สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5
- สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
- สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท.

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิจัยทั้งรายการเกมโชว์ (Game Show) และรายการแข่งขันตอบปัญหา (Quiz Show) เพื่อให้การศึกษาวิจัยเป็นไปอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร งานเขียน บทความ บทวิจารณ์ ตลอดจนหนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการแข่งขันชิงรางวัล ในปี พ.ศ. 2537 เพื่อใช้เป็นข้อมูลเสริมในการวิเคราะห์

3. แบบสอบถาม วัดทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อรายการแข่งขันชิงรางวัลทางโทรทัศน์ในปัจจุบัน ทั้งในด้านของค่านิยมของไทยที่สะท้อนผ่านรายการ ตลอดจนความเหมาะสมในการนำเสนอรายการแข่งขันชิงรางวัลในปัจจุบัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

รายการแข่งขันชิงรางวัลที่เลือกเป็นตัวแทนของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ รายการที่ผลิตโดยคนไทย และต้องเป็นรายการแข่งขันชิงรางวัลที่ยังมีการออกอากาศ และนำเสนอในช่วงปี 2537 ซึ่งปัจจุบันมีรายการเกมโชว์ และรายการแข่งขันตอบปัญหา ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. รายการมาสเตอร์ คีย์
2. รายการซ้อปแชมป์
3. รายการโอนลี่วัน ชั้นเคย์
4. รายการกรรสมบัติ
5. รายการดวงกับดาว
6. รายการมาตามนัด
7. รายการคู่รัก
8. รายการเที่ยงวันกันเอง
9. รายการเจาะเวลาทำทาย
10. รายการน่ารัก น่าลุ้น
11. รายการแข่งเลอะ แข่งรอด
12. รายการโชคดินาทีทอง
13. รายการชิงร้อยชิงล้าน (ครั้งหนึ่งในชีวิต)
14. รายการกามเทพผิดคิว
15. รายการเวทีทอง
16. รายการกาลิเลโอเกม
17. รายการลุ้นข้ามโลก
18. รายการยี่สิบคำถาม
19. รายการที่นี้มีทอง
20. รายการ 180 ไอคิว
21. รายการเกมฮอต เพลงฮิต
22. รายการการบินไทยไขจักรวาล
23. รายการแข่งขันตอบปัญหาภาษาอังกฤษกับเซลล์

สำหรับการคัดเลือกรายการแข่งขันชิงรางวัลที่ใช้เป็นตัวแทนของการศึกษาวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ทำการจัดหมวดหมู่ (Categorization) รายการแข่งขันชิงรางวัลที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งหมด เพื่อที่จะคัดเลือกรายการที่เป็นตัวแทนของการศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างรายการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ต่อไป สำหรับการจัดกลุ่มหมวดหมู่รายการแข่งขันชิงรางวัลนั้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแบ่งดังนี้

- กลุ่มที่ 1 : กลุ่มประเภทเกมโชว์ (Game Show) ตอบปัญหาความรู้ทั่วไป การทายปริศนา การตอบคำถามจากเนื้อเรื่อง เนื้อหา หรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งผู้แข่งขันอาจใช้การคาดเดาหรือการทาย การใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ ไหวพริบปัญญา และการเสี่ยงโชค ตลอดจนการแข่งขันทางทักษะร่างกายในการแข่งขัน ส่วนการตัดสินผู้แพ้กับผู้ชนะนั้นอาจจะขึ้นอยู่กับไหวพริบ โชคชะตา หรือดวงของผู้แข่งขันเป็นหลัก ในกลุ่มที่ 1 นี้ จะต้องมีเนื้อหารายการดังที่กล่าวมาแล้วมากกว่าครึ่งหนึ่งของเนื้อหารายการทั้งหมด
- กลุ่มที่ 2 : กลุ่มประเภทการแข่งขันตอบปัญหา (Quiz Show) เป็นการตอบปัญหาที่ทดสอบความรู้ทางวิชาการ หรือความรู้พื้นฐานของผู้แข่งขัน ซึ่งผู้แข่งขันจะต้องวิเคราะห์หาคำตอบอย่างมีเหตุผล และหลักการทางวิชาการ ส่วนการตัดสินระหว่างผู้แพ้และผู้ชนะจะขึ้นอยู่กับภูมิปัญญา สติปัญญาของผู้แข่งขันเป็นหลัก สำหรับกลุ่มที่ 2 นี้ จะต้องมีเนื้อหารายการดังที่กล่าวมาแล้วมากกว่าครึ่งหนึ่งของเนื้อหารายการทั้งหมด

รายการเกมโชว์และรายการแข่งขันตอบปัญหาที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2537 ทั้งหมด 23 รายการนี้ สามารถแบ่งกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ตามเกณฑ์ข้างต้น ได้ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<p>กลุ่มที่ 1</p> <p>รายการเกมโชว์ (Game Show)</p>	<p>กลุ่มที่ 2</p> <p>รายการแข่งขันตอบปัญหา (Quiz Show)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - รายการมาสเตอร์คีย์ - รายการซ้อปแชมป์ - รายการดวงกับดาว - รายการมาตามนัด - รายการเจาะเวลาทำทาย - รายการน่ารัก น่าลุ้น - รายการแข่งเลอะ แข่งรอด - รายการโชคดี นาทีทอง - รายการเวทีทอง - รายการลุ้นข้ามโลก - รายการเกมฮอต เพลงฮิต - รายการอินลี้วัน ชั้นเดย์ - รายการกรสมบัติ - รายการคู่รัก - รายการเที่ยงวันกันเอง - รายการชิงร้อยชิงล้าน (ครั้งหนึ่งในชีวิต) - รายการกามเทพผัดคิว 	<ul style="list-style-type: none"> - รายการกาลิเลโอเกม - รายการยี่สิบคำถาม - รายการ 180 ไอคิว - รายการการบินไทยไขจักรวาล - รายการแข่งขันตอบปัญหาภาษาอังกฤษกับเซลล์ - รายการที่นี้มีทอง

ตารางที่ 1 แสดงการจัดกลุ่มรายการแข่งขันชิงรางวัล ตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

สำหรับรายการที่จัดหมวดหมู่แล้ว ผู้วิจัยจะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุม และมีความเหมาะสมที่จะนำมาศึกษาวิจัย ซึ่งรายการแข่งขันชิงรางวัลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีด้วยกันทั้งสิ้น 8 รายการ โดยคัดเลือกจากกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 รายการ และกลุ่มที่ 2 อีก 4 รายการ ดังนี้

1. รายการดวงกับดาว
2. รายการเวทีทอง
3. รายการคู่รัก
4. รายการลุ้นข้ามโลก
5. รายการที่นี้มีทอง
6. รายการกาลิเลโอเกม
7. รายการ 180 ไอคิว

8. รายการการบินไทยไขจักรวาล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รายการแข่งขันชิงรางวัล เก็บรวบรวมด้วยการบันทึกเทปจากรายการ ซึ่งผู้วิจัยทำการบันทึกเทปด้วยตนเอง โดยรายการที่เป็นตัวแทนการศึกษาวิจัยทั้ง 8 รายการนี้ จะใช้การสุ่มวันในการบันทึกเทป โดยรายการแข่งขันชิงรางวัลแต่ละรายการนั้น ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเทปรายการละ 4 เทปด้วยกัน ดังนั้นเทปรายการแข่งขันชิงรางวัลที่ออกอากาศและใช้ในการศึกษาวเคราะห์ จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 32 เทป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ จากเอกสารประเภทต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาช่วยสนับสนุนการวิเคราะห์ได้ โดยเอกสารเหล่านี้จะเก็บรวบรวมจากบทความ บทสัมภาษณ์ บทวิจารณ์จากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ซึ่งได้มาจากห้องสมุดและศูนย์รวมเอกสารต่างๆ รวมไปถึงข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้วัดทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อค่านิยมของไทยที่สะท้อนผ่านรายการ ตลอดจนความเหมาะสมในการนำเสนอรายการแข่งขันชิงรางวัลในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรตัวอย่างไว้ทั้งสิ้น 100 คน โดยที่การเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Accidental Sampling เป็นหลัก เพื่อให้ได้ประชากรตัวอย่างที่ครอบคลุม และเหมาะสมกับงานวิจัยมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

“การวิเคราะห์รายการแข่งขันชิงรางวัลทางโทรทัศน์” นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สำหรับการจำแนกประเภท และเนื้อหาของรายการแข่งขันชิงรางวัลนั้น จะวิเคราะห์จากองค์ประกอบด้านต่างๆ ของรายการ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้

- องค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการผลิตรายการ
- องค์ประกอบด้านสัดส่วนในการนำเสนอระหว่างสาระ ความรู้ และความบันเทิง
- องค์ประกอบด้านลักษณะวิธีการเล่น การใช้ความสามารถในการแข่งขัน
- องค์ประกอบด้านจุดขาย หรือจุดดึงดูดความสนใจของรายการ

นอกจากนั้น ในการศึกษาเนื้อหาของรายการแข่งขันชิงรางวัล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อจำแนกประเภทและเนื้อหาของรายการให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไว้ดังนี้

- เนื้อหารายการแข่งขันชิงรางวัลที่ต้องอาศัยความรู้ (knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ทางวิชาการ ความรู้รอบตัว ตลอดจนข้อเท็จจริงที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีหลักการและเหตุผลในการแข่งขัน

- เนื้อหารายการแข่งขันชิงรางวัลที่ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ (Human knowledge) ซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์ปัญหา ในระดับที่น้อยกว่าเนื้อหาที่ต้องอาศัยความรู้ (knowledge)

2. การสร้างตารางการเก็บข้อมูล เพื่อใช้บันทึกข้อมูลประเภทและเนื้อหาของรายการแข่งขันชิงรางวัล โดยหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์ตามเนื้อหาที่พบในแต่ละช่วงของรายการ โดยพิจารณาอย่างละเอียด ทั้งภาพ และเสียงที่น่าเสนอ ตลอดจนวิธีการดำเนินรายการ การแข่งขันตั้งแต่ต้นจนจบรายการ เมื่อพิจารณาความหมายทั้งหมดแล้ว สามารถจัดเข้าเป็นประเภทหนึ่งตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ก็จะนำไปบันทึกลงตารางรหัส

3. แบบสอบถาม วัดทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้ชมที่มีต่อรายการแข่งขันชิงรางวัลในเรื่องของค่านิยมของไทยที่สะท้อนผ่านรายการ ตลอดจนความเหมาะสมในการนำเสนอรายการแข่งขันชิงรางวัลในปัจจุบัน สำหรับแบบสอบถามนี้จะวัดจากประชากรตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 100 คน

4. การใช้วิธีนิรนัย (Inductive Method) เพื่อพิจารณาประเภทและเนื้อหาของรายการแข่งขันชิงรางวัล ตลอดจนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของรายการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยละเอียด ประกอบกับการใช้ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการติดตามชมรายการแข่งขันชิงรางวัลของผู้วิจัยเอง เพื่อที่จะวิเคราะห์หาข้อสรุปในการวิจัยที่ชัดเจน

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ซึ่งตามหลักของ Ole R. Holsti ความเที่ยงตรงของการจัดประเภทและเนื้อหาจะต้องมีมากพอ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยใช้วิธีการศึกษาแบบนิรนัย (Inductive Method) เริ่มจากการสำรวจรายการรายการแข่งขันชิงรางวัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาจากบทความ บทวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องในหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ประกอบกับการใช้ความรู้ความเข้าใจของผู้วิจัยเอง ซึ่งได้ติดตามรายการรายการแข่งขันชิงรางวัลมาโดยตลอด นำมาจัดกลุ่ม ประเภทและเนื้อหาของรายการแข่งขันชิงรางวัลเป็นประเภทต่างๆ และสรุปออกมาเป็นเกณฑ์เพื่อใช้วิเคราะห์ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนใช้วิเคราะห์จริง

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยทำการทดสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมลงรหัส 2 - 3 คน ก่อนลงมือวิเคราะห์จริง โดยนำกลุ่มตัวอย่างรายการแข่งขันชิงรางวัลมาทดลองลงรหัสร่วมกัน โดยอาศัยหลักการคำนวณหาความน่าเชื่อถือของ Holsti ดังนี้

$$\text{สูตร Reliability} = \frac{2M}{N_1 + N_2}$$

M = จำนวนหน่วยของเนื้อหาที่ผู้ลงรหัสให้ความเห็นสอดคล้องกัน

N₁, N₂ = จำนวนหน่วยทั้งหมดที่ผู้ลงรหัสวิเคราะห์

ในการคำนวณด้วยสูตรนี้ ค่าที่คำนวณได้ไม่ควรต่ำกว่า 0.75 จึงจะมีความน่าเชื่อถือ แสดงว่าเครื่องมือนี้มีค่าน่าเชื่อถือมากพอ ไม่ว่าใครเป็นคนใช้ก็ได้ผลใกล้เคียงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้สามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การวิจัยครั้งนี้จึงแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น

1. การวิเคราะห์ประเภทและเนื้อหาของรายการแข่งขันชิงรางวัล เพื่อให้ทราบถึงความหลากหลายของรายการแข่งขันชิงรางวัลในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์จากเทปรายการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 8 รายการ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น จากนั้นจึงบันทึกผลที่ได้อย่างละเอียดทุกขั้นตอน

2. การศึกษา วิเคราะห์ ค่านิยมของไทยที่สะท้อนผ่านรายการ ตลอดจนความเหมาะสมในการนำเสนอรายการแข่งขันชิงรางวัลในปัจจุบันนั้น จะใช้แบบสอบถามวัดทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้ชมที่เป็นประชากรตัวอย่างทั้งสิ้น 100 คน มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ โดยที่ผู้วิจัยจะใช้วิธีตีความโดยวิธีนัย (Inductive Method) มาเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์ด้วย

การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอรายงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ควบคู่กับการใช้ตารางบันทึกข้อมูล โดยการนำเสนอจะเริ่มจาก การจำแนกประเภท และเนื้อหาของรายการแข่งขันชิงรางวัล จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาสรุปผลการวิจัยเรื่องค่านิยมของไทยที่สะท้อนผ่านรายการ และความเหมาะสมในการนำเสนอรายการแข่งขันชิงรางวัล ตามลำดับ